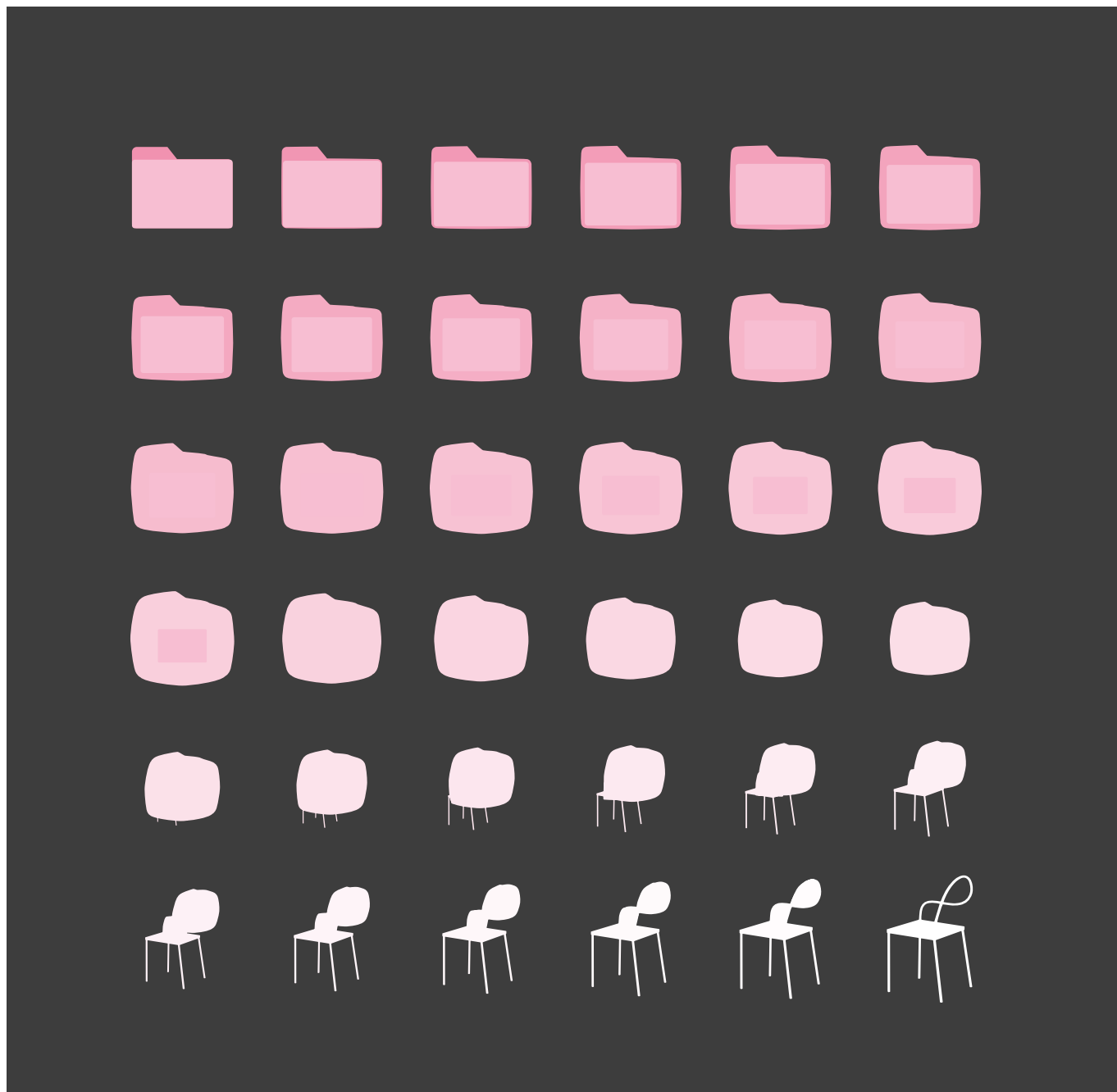

centrum voor innovatie
en design
in Grand-Hornu

persbericht

VAN ARCHIEF NAAR DESIGN

Durf en innovatie

Curatoren : Céline Ganty en Zoé Luc

Scenografie : Benjamin Stoz

02.07.23 → 01.10.2023

"Innovatie als centrale waarde wordt [door het CID] begrepen als een breuk in onze manier van zien, denken en doen. Innoveren is verandering accepteren [...] het betekent het verlaten van onze zekerheden en van onze comfortzone om innovatie in ons dagelijks leven toe te laten."

Marie Pok, 2014

INLEIDING

Het begrip innovatie heeft zich in de loop van de geschiedenis sterk ontwikkeld. Vooral sinds de naoorlogse periode bestaat er een overvloed aan literatuur die probeert het begrip te omschrijven en er een definitie van te geven.

Aan het begin van de 4^e industriële revolutie, in een wereld die voortdurend technologische, ecologische en maatschappelijke veranderingen ondergaat, is het begrip "innovatie" van cruciaal belang omdat het verwijst naar de waarden van vooruitgang en nieuwheid. Het begrip wordt intensief, ja overmatig gebruikt en gevat in een reeks termen: open innovatie, participatieve innovatie, sociale innovatie, zuinige innovatie, inclusieve innovatie, radicale innovatie, ontwrichtende innovatie, enz.

Met de verschillende varianten van het begrip innovatie als rode draad, laat deze tentoonstelling twee "reservoirs" van technische, industriële, menselijke en maatschappelijke vooruitgang, die specifiek zijn aan Grand-Hornu dialogeren. Enerzijds de designcollectie (20e -21e eeuw) en anderzijds de archiefcollectie Léon Plaetens (18e-20e eeuw).

Sinds zijn oprichting in 2014 heeft het CID zich, onder meer, tot taak gesteld om bij het grote publiek verantwoorde, niet-gebruikelijke - zelfs militante - en open innovaties op het gebied van design en architectuur te promoten. Deze toekomstgerichte en discursieve visie komt zowel tot uiting in de programmering van de tentoonstellingen van het CID als in de aanwinsten die eruit volgen. De designcollectie van het CID oriënteert zich inderdaad, de algemene evolutie van de fenomenen die de creatieve wereld bezighouden volgend, naar objecten die het creatieve proces zelf valoriseren en naar de nieuwe instrumenten die in deze beweging worden uitgevonden.

Het historisch archief van Léon Plaetens, dat meer dan duizend kostbare iconografische en tekstuele documenten omvat, weerspiegelt de vele technische en sociale vernieuwingen die in Grand-Hornu zijn doorgevoerd tijdens de mijnbouwactiviteiten.

INNOVATIE, GISTEREN EN VANDAAG

In de 18e en 19e eeuw wordt innovatie vooral bedreven door de wetenschappers. Samen met de ondernemers zijn zij de promotoren van de industrialisatie. Zij beantwoordden aan de behoeften van de industriëlen door de nodige kennis en oplossingen aan te dragen, gedreven door de technologie en de voortdurende verbetering daarvan. De eerste industriële revolutie wordt gekenmerkt door opeenvolgende innovaties zoals het eerste gebruik van steenkool in de metallurgie (1709), de eerste stoommachine (T. Newcomen, 1710-1712) en zijn verbeteringen (James Watt, 1769), het eerste mechanische weefgetouw (1764).

Deze innovaties verspreiden zich geleidelijk in de 19^e eeuw in Europa en leiden tot productiviteitsstijgingen, die deze landen in een tijdperk van snellere, maar meer onstabiele en grondstoffen verslindende groei doen belanden. De arbeidsomstandigheden van de arbeiders verslechteren, de proletarisering leidt tot nieuwe vormen van sociale ellende. Toch is dit de tijd waarin men stelt: "Je kan de vooruitgang niet tegenhouden". Aan het einde van de 19^e eeuw geeft de uitvinding van de auto en de elektriciteit aanleiding tot vele kritische debatten, waarbij aan de ene kant de arbeidersklasse komt te staan, die vreest voor banen, sociale controle en ecologische schade en aan de kant de wereld van de ontluikende politieke economie, die haar eerste grote traktaten uitwerkt.

In de 20^e eeuw wordt innovatie positief beschouwd als een voorwaarde voor vooruitgang en economische groei. In tegenstelling tot de jaren 1970, gekenmerkt door een massale kritiek op het kapitalisme en de consumptiemaatschappij, is de samenleving van de jaren 80 technofiel, met een voorkeur voor een schone, immateriële IT informatietechnologie, die men - enigszins blind? - plaatst tegenover de vervuilende innovaties van de 19^e eeuw, zoals de stoommachine.

Vandaag, aan het begin van de 4e industriële revolutie, zijn we beland in het tijdperk van ervaringsgerichte innovatie, geleid door de verwachtingen van de gebruikers en de toepassingen. De technologische en maatschappelijke veranderingen in onze wereld zijn te complex opdat één enkele soort competentie in een bedrijf de oplossing biedt. Het is daarom essentieel geworden om nieuwe manieren te ontwikkelen om innovatie te benaderen, vertrouwend op multidisciplinaire teams die die via collectieve intelligentie de creativiteit gaan stimuleren.

In deze multidisciplinaire aanpak is een volwaardige rol weggelegd voor de designer, die de innovatie concreet maakt voor de eindgebruiker en hem of haar strategisch begeleidt naar de realiteit. Het is echter belangrijk om niet in de val van het soort "technosolutionisme" te vallen waarin mensen een wonderbaarlijke technische oplossing vinden voor elke voor elk ecologisch, sociaal, cultureel of politiek probleem, maar daarbij soms een schadelijk "rebound effect"¹ genereren.

1 - (Economie) Paradoxaal effect van het succes van een technologie of praktijk die geacht wordt het verbruik, de pollutie enz. te verminderen, maar waarvan de ontwikkeling het beoogde gunstig effect te niet doet.

DE TENTOONSTELLING

De tentoonstelling is ingedeeld in vier hoofdstukken of vormen van innovatie. Het zijn, soms vergelijkende en soms contrasterende, getuigenissen van industriële innovaties specifiek aan de kolenmijn Grand-Hornu in de 19^e en 20^e eeuw en van innovatieve werken uit de designcollectie van het CID.

Deze hoofdstukken zijn permeabel, in die zin dat hetzelfde object uit de designcollectie of een archiefstuk soms - en het is in feite vaak het geval - naar meerdere innovatiehoudingen kan verwijzen. Deze vier hoofdstukken vormen dus geen eng keurslijf, maar eerder een leesvoorstel.

Hoofdstuk 1: Van groei naar krimp

De beheersing van de elektriciteit toont de richting aan van de tweede industriële revolutie, het gebruik ervan markeert de overgang van de 19^e naar de twintigste eeuw. Het dagelijkse leven van de gebruikers ervan wordt grondig gewijzigd, maar ook de manier waarop het werk wordt opgevat. Het gebruik ervan in de industrie leidt tot massaproductie, die efficiëntie, groei en productiviteit biedt.

Het is vandaag echter bitter duidelijk dat deze oncontroleerbare wedloop naar "altijd meer en altijd sneller" niet wordt gehaald, dat deze oncontroleerbare race wereldwijde crises veroorzaakt, of het nu gaat om sanitaire, energie-, economische of maatschappelijke crises. Deze onstabiele context brengt de samenleving ertoe om na te denken over scenario's die haar in staat stellen haar toekomst op een meer menselijke en ethische manier te beheersen, meer verantwoord, en in krimpmodus.

Design speelt een actieve rol in dit streven naar soberheid door de rehabilitatie van minder energierijke, low tech technologieën (*Biceps cultivatus* van Audrey Bigot en Antoine Pateau), door recycling (de *Navy chair*), door in korte cyclus te produceren (de *Douglasvaas* van François Aznavour), en door te experimenteren met nieuwe exploitatiemodellen gebaseerd op een deeleconomie (*Autoprogettazione* van Enzo Mari).

Hoofdstuk 2: Nieuwe materialen en fabricageprocédés

De ontwikkeling en ontdekking van nieuwe materialen en nieuwe technologische fabricageprocessen (3D-printing, recycling van industrieel en productieafval, herprogrammering van verouderde robots, enz.) openen vele gebieden voor de professionelen van het design en maakt innovatie op het gebied van het ontwerp van meubels en producten makkelijker.

Nemen we het voorbeeld van 3D-printing, dat een omwenteling teweeg heeft gebracht in de praktijken van ontwerpers. Het eerste octrooi met betrekking tot deze technologie dateert van 1984. Net zoals de industrie (auto-industrie, luchtvaart, medische, architectuur) heeft de designsector 3D-printing aangegrepen om nieuwe, vaak spectaculaire, producten te ontwikkelen. De *Miss Shellby* lamp gemaakt door Pauline Coudert en Laurent Chabrier in

2012 is een van de eerste objecten die deze technologie gebruiken.

Bij de oprichting van de Usines et Mines de Houille du Grand-Hornu wilde Henri De Gorge zijn complex zelfvoorzienend maken op machinegebied en besloot zijn eigen werkplaats te bouwen. Hij deed toen een beroep op de pionier van de industrialisatie, de Engelsman John Cockerill. Dankzij hun expertise werden de werkplaatsen van Grand-Hornu een plaats van innovatie. In 1846 namen zij chronologische de 4^e plaats in onder de Belgische locomotiefabrikanten en werden zo een van de pioniers van dit nieuwe vervoermiddel, waarbij voortdurend de nieuwste productiemethoden gebruikt werden.

Hoofdstuk 3: Vakmanschap en geavanceerde technologie

In dit hoofdstuk wordt nagegaan hoe de vernieuwer zich dompelt in, en zich laat inspireren door, de ambachtelijke praktijk ontwikkeld in het historische en hybride object en dit herinterpreteert om tot een gedurfde visie en tot vaak verbazingwekkende resultaten te komen, hetzij door te spelen met het materiaal, de vorm of de gebruikte techniek.

Vanaf de 12^e eeuw worden kolen gewonnen door arme drommels die enkel de kolenlagen aan de aardoppervlakte ontginnen. De uitvinding van de mijnbouw-machine van Newcomen in de 18^e eeuw herdefinieert de praktijk van de steenkoolwinning, die tot dan toe ambachtelijk is. Maar het grondwaterbeheer blijft problematisch. Aan het begin van de 20e eeuw doen de exploitanten van de Grand-Hornu een beroep op een vriesproces voor put nr. 9. Wanneer het koelmiddel, pekkel, circuleert in de bevroeringspijpen rondom de put, onttrekt het warmte aan de omringende grond, waardoor de temperatuur daalt en de grond bevriest.

Het procedé wordt vandaag nog vaak toegepast. Het overschrijden van de grens tussenspitstechnologie en vakmanschap, moderniteit en traditie is een noodzaak die ook designers begrepen hebben en al heel vroeg integreerden in hun werk. Zo heeft de groep Unfold Design Studio zijn onderzoek gebaseerd op de verzoening van het gebaar van de ambachtsman - pottenbakker of keramist - met de constante precisie van 3D printtechnieken. Het resultaat zijn samengestelde objecten die traditie en moderniteit op subtiele wijze combineren. Bovendien is hun werk, toegankelijk en gedocumenteerd in Open Source, gebaseerd op het delen en ontwikkelen van ideeën in gemeenschap: een soort van leermeesterschap 3.0.

Ook designer Amandine David put uit de rijkdom van multidisciplinaire dialogen en vermengt traditionele vaardigheden met digitale technologieën in haar creaties - zoals weven en computercode in *Weaving Code*.

Hoofdstuk 4: Omleiden en herbestemmen

Een object, een methode, een plaats nemen en opnieuw uitvinden, verder kijken dan de oorspronkelijke functie en er een nieuw gebruik voor vinden, dat is een creatieve oefening die zowel stimulerend als vol uitdagingen is, en die designers uit het verleden en het heden beoefenen.

Of het nu gaat om de sensorische dessertlepels van Jinhyun Jeon, de *Neolithic* notenkraaker van Sylvain Busch en Patrick Everaert of de containers van Aldo Bakker, de bedoeling van hun maker is om ons andere gebaren te laten maken wanneer we ze gebruiken, om nieuwe sensaties te ervaren, gevarieerder en subtieler dan diegene die traditioneel met deze alledaagse voorwerpen worden geassocieerd.

Met *Turborama* kiest Emma Cogné ervoor om de elektrische beschermhoes ICTA (een goedkoop recycleerbaar plastic materiaal) dat gewoonlijk in onze muren verborgen zit, te hergebruiken om er een volwaardig, modulair en kleurrijk element van binnenhuisdesign van te maken.

Van zijn kant speelt het Japanse bedrijf Nendo in zijn collectie *Softer than Steel* met de typologie van meubels en de traditionele kenmerken van metaal om zijn objecten een originele functie en een onwerkelijke indruk van lichtheid te geven.

Ten slotte is het hergebruik van de Grand-Hornu vanaf de jaren zeventig het beste voorbeeld van van herbestemming. Deze plek, vroeger bestemd voor steenkoolwinning, werd gered en omgevormd tot een plaats gewijd aan hedendaagse creatie. Hoewel sommigen de nieuwe bestemming betreuren, blijft de essentie van de Grand-Hornu bewaard. De zin die de stichter en de arbeiders van Grand-Hornu hadden in experiment en vernieuwing vinden een voortzetting in de manier waarop het CID zijn tentoonstellingen opzet en zijn collectie van designobjecten verrijkt.

SCENOGRAFIE

De scenografie van de tentoonstelling werd toevertrouwd aan de Belgische interieurarchitect en scenograaf Benjamin Stoz. Hij werkte reeds samen met het CID aan tentoonstellingen zoals *Design on Air*, *Serial Eater - food design stories* en *From Belgium with light*.

Benjamin Stoz creëert coherente, creatieve en persoonlijke werelden voor musea, commerciële beurzen en verkooppunten. Hij werkt aan het geheel van dynamieken van de tentoonstellingsruimte door rekening te houden met het publiek, het budget, de inhoud en de impact op het milieu.

In het kader van deze tentoonstelling kreeg Benjamin Stoz de opdracht, en loste hij verschillende beperkingen op, om een innovatieve modulaire scenografie te creëren. Het CID wilde dat de tentoonstelling in korte tijd kon worden opgebouwd en afgebroken door een klein team, en met een economie aan middelen, d.w.z. door zoveel mogelijk gebruik te maken van de materialen die reeds beschikbaar zijn in Grand-Hornu.

LIJST VAN DESIGNERS

.rad product / François Azambourg / Aldo Bakker / Audrey Bigot et Antoine Plateau / Emma Cogné / Sylvain Busine et Patrick Everaert / Quentin de Coster / Amandine David, Esmé Hofman et Joris van Tubergen / Jinhyun Jeon / Enzo Mari / Nendo / PaulinePlusLuis (Pauline Capdo et Luis Bellenger) / Ben Storms / Unfold Design Studio / Dirk Van der Kooij / Jólán van der Wiel / Olivier van Herpt.

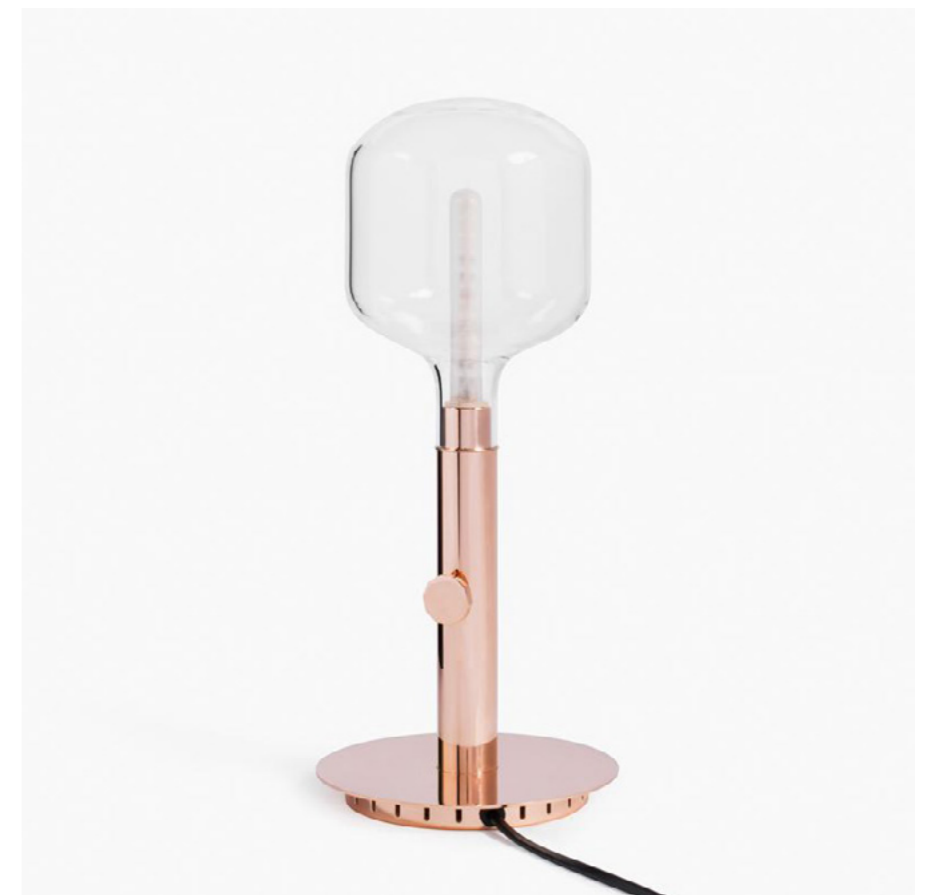
Jólán van der Wiel,
Gravity Stool L, 2013.

© Foto JVDW

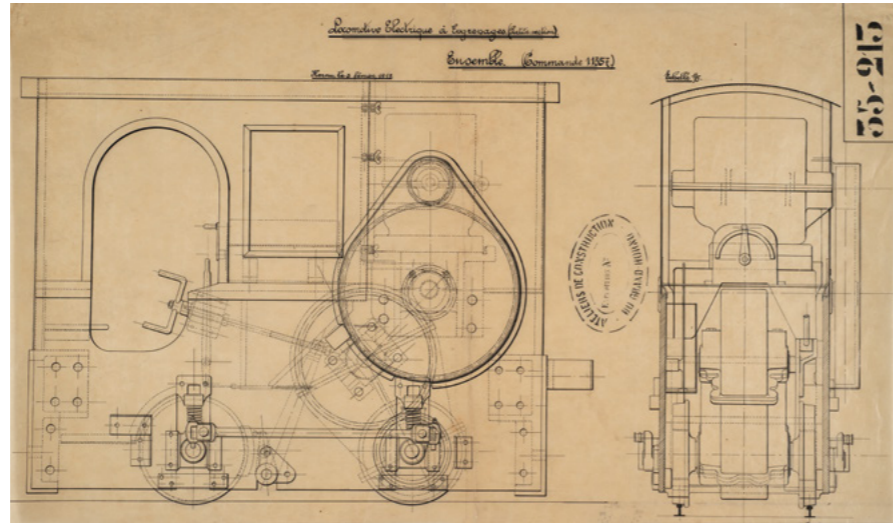
Quentin de Coster,
Argand, 2014.

© Foto Quentin de Coster

Elektrische locomotief met tandwielaandrijving (Klein gedeelte) vervaardigd door de machinefabrieken van Grand-Hornu, 1919

© Léon Plaetens Fonds Grand-Hornu

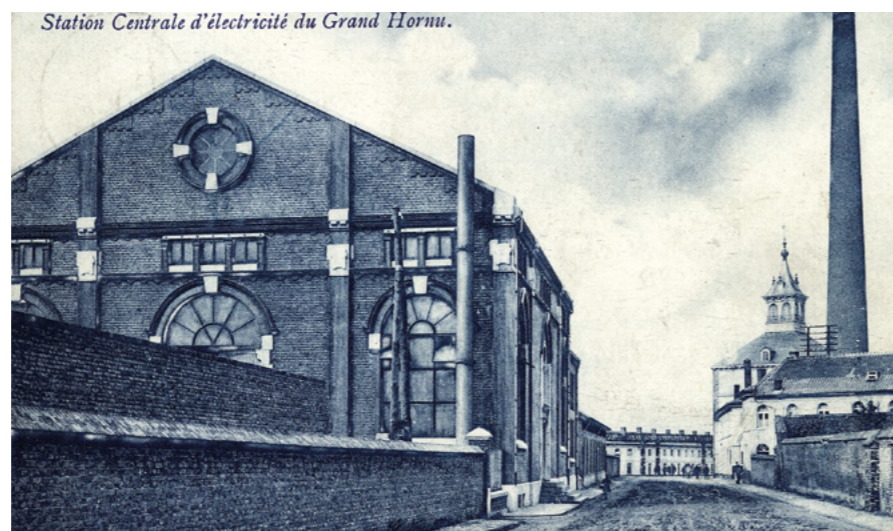
.rad product, Miss Shellby, 2012

© Foto Cid

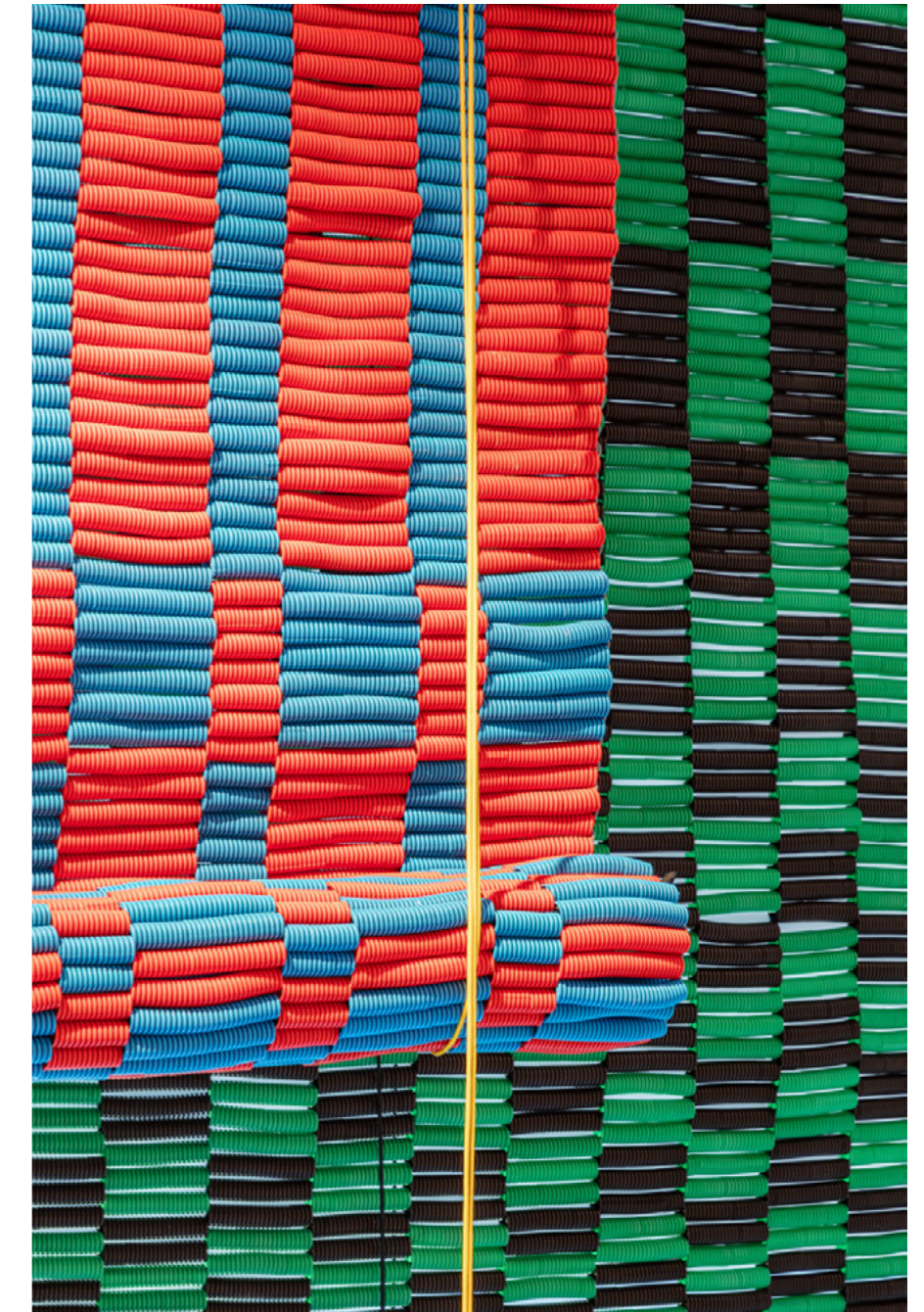
Station Centrale d'électricité du Grand-Hornu, s.d.

© Marcel Capouillez

Emma Cogné, *Turborama* (Kleine blind), 2018.

© Foto Emma Cogné

ACTIVITEITEN IN DE RAND VAN DE TEN- TOONSTELLING

Workshop met de ontwerpster Amandine David: Testen, experimenteren, leren weven...

In het kader van de tentoonstelling *Van Archief naar Design. Durf en Innovatie* laat designer Amandine David u kennis maken met haar weefpraktijk door u onder te dompelen in de wereld van het design. "We zullen met de hand werken (zonder weefgetouw) op basis van textielstroken om zo "grote" weefsels te maken. Om zowel de eenvoud van deze techniek als de oneindige mogelijkheden ervan te ervaren. Door gebruik of hergebruik te maken van de basispatronen (canvas, satijn, keper...), zal elke deelnemer de mogelijkheid krijgen om een geweven stuk te creëren." Amandine David

A Programma:

- 10u15: ontvangst met koffie
- 11u: bezoek aan de tentoonstelling
Van Archief naar Design. Durf en innovatie
- 12u tot 13u: lunchpauze
- 13u tot 16u30: workshop

Datum: zaterdag 15 juli 2023.

Prijs: 20€ / 15€ studenten.

Publiek: tieners vanaf 14 jaar en volwassenen.

Gelieve een picknick mee te brengen.

Materialen zijn voorzien.

Reserveringen op +32 (0)65 61 39 02 of
reservations@grand-hornu.be voor 7 juli 2023.

Familiedonderdag: Kruip in de huid van een designer!

Gebruik één of meerdere voorwerpen uit de CID-collectie als inspiratiebron en maak uw eigen ontwerp volgens uw eigen verbeelding en wensen.

Data: donderdagen 13 en 27 juli en 10 en 24 augustus

Tijd: 14 uur

Duur: 2 uur (bezoek + workshop)

Prijs: gratis, op de toegangsprijs van de site na.

Informatie en reserveringen: +32 (0)65 61 39 02 of reservations@grand-hornu.be.

Shuttle naar het Design Museum Brussel: Bezoek aan de tentoonstelling Zéphir Busine. Designer, door Sylvain Busine

In het kader van de tentoonstelling *Van Archief naar Design. Durf en Innovatie* nodigen wij u uit voor een bezoek aan de tentoonstelling *Zéphir Busine. Designer*. Tijdens dit bezoek, begeleid door de kleinzoon van de kunstenaar, ontdekken we het werk van ontwerper en decorateur, en in het bijzonder zijn rijke samenwerking met de glasfabriek in Boussu.

Op het programma:

- 10u15: koffieontvangst
 - 11u: bezoek aan de tentoonstelling *Van Archief naar Design. Durf en Innovatie*
 - 12 u: lunchpauze
 - 13u30: vertrek naar Brussel
 - 14u30: rondleiding van de tentoonstelling *Zéphir Busine. Designer*
Museum Brussel
 - 16u30: vertrek uit Brussel
 - 17u30: terugkeer naar Grand-Hornu
- Datum: zaterdag 19 augustus 2023.
Prijs: 30 € per dag.
Reserveren op +32 (0)65 61 39 02 of
reservations@grand-hornu.be voor 5 augustus 2023.

Wat is design?

Conferentie door Marie Pok

We denken dat we er alles over weten of dat we er juist niets over weten.

En toch komen we er elke dag mee in aanraking. Marie Pok, directeur van het CID Grand-Hornu, zal u enkele episodes van de lange geschiedenis vertellen en de interpretatie die het CID eraan geeft.

Het programma van de avond omvat

- 18u30: rondleiding door de tentoonstelling
Van Archief naar Design. Durf en Innovatie
- 19u30: conferentie
- 21.00 u: borrel

Datum: zaterdag 2 september 2023.

Prijs: €10 / €5 voor studenten.

Reserveren op +32 (0)65 61 39 02 of reservations@grand-hornu.be voor
25 augustus 2023.

PARTNERS

CID - CENTRUM VOOR INNOVATIE EN

DESIGN in Grand-Hornu

Site du Grand-Hornu
Rue Sainte-Louise 82
B-7301 Hornu

+32 (0)65 65 21 21
info.cid@grand-hornu.be

www.cid-grand-hornu.be
www.facebook.com/cidgrandhornu

VOORZITTER

Fabienne Capot

DIRECTRICE

Marie Pok

COMMUNICATIEDIENST

Massimo Di Emidio
+32 (0)65 61 39 11
massimo.di_emidio@hainaut.be

PERSCONTACT

Voor het CID
Sophie Carrée PR
foto : sophiecarree.be/press
+32 (0)2 346 05 00
press@sophiecarree.be
www.sophiecarree.com

OPENINGSUREN

Dagelijks van 10 tot 18 uur, behalve op maandag.
De site van Grand-Hornu is gesloten op 24, 25, 31 december en 01 januari.

De administratieve dienst is op werkdagen bereikbaar van 8u tot 16.30u.

TOEGANGSPRIJS

- Combiticket Site van Grand-Hornu / CID / MACS: 10 €
 - Reductietarief: 2 of 6 €
 - Groepstarief (minimum 15 pers.): 6 €
 - Schoolgroepen: 2 €
 - Gratis voor kinderen onder 6 jaar
 - Gratis toegang de eerste zondag van de maand
 - Audio-gids om de historische site te ontdekken (FR / NL / DUIJS / ENG / IT / SP): 3 €
- Gratis geleide bezoeken voor individuele bezoekers
- van dinsdag tot zaterdag om 11u voor de historische site, om 15.30u voor de designtentoonstelling
 - zondag om 15u voor de historische site, om 16.30u voor de designtentoonstelling

RESERVATIES

Reserveren is verplicht voor rondleidingen (op afspraak) van de tentoonstellingen en/of de historische site (FR / NL / DUIJS / ENG).

+32 (0)65 61 39 02
reservations@grand-hornu.be

RESTAURATIE

Het restaurant **Rizom** wordt geleid door Olivier Devriendt, voormalig ondercommandant van Sang Hoon Degeimbre in L'Air du Temps, en biedt een interculturele keuken. Bovendien biedt **Rizom** ook een nieuwe fast-food service in de cafetaria, die onlangs is omgebouwd door ontwerper Benoît Deneufbourg.

info@rizom-restaurant.be
www.rizom-restaurant.be
+32 (0)65 61 38 76

